

Medjutim, da sam rad nije samo pod sadašnjim uvjetima štetan i koban, nego uopće, ukoliko je njegov cilj čisto povećanje bogatstva, to slijedi, a da nacionalni ekonomist to i ne zna, iz njegovih izvodjenja.

Teorijski, zemljišna renta i profit od kapitala su odbici od nadnice. Ali u zbiljnosti nadnica je odbitak koji zemlja i kapital daju radniku, koncesija proizvoda rada radnicima, radu.

U društvu koje nazaduje, radnik trpi najviše. Za specifičnu težinu svoga tereta on ima da zahvali svom položaju radnika, a za težinu tereta uopće - položaju društva.

Ali u društvu koje napreduje propast i osiromašenje radnika proizvod su njegova rada i bogatstva koje on proizvodi. Dakle, bijeda koja proizilazi iz suštine samog današnjeg rada.

Stanje najvećeg bogatstva društva, ideal koji se ipak postepeno postiže i koji je barem cilj nacionalne ekonomije kao i građanskog društva, stalna je bijeda za radnike.

Samo se po sebi razumije da nacionalna ekonomija promatra proletera - tj. onoga koji, bez kapitala i zemljišne rente, živi jedino od rada i to jednostranog, apstraktnog rada - samo kao radnika. Stoga ona može postaviti načelo da on, kao i svaki konj, mora toliko zaraditi da bi mogao raditi. Ona ga ne promatra u njegovu slobodnom vremenu, kao čovjeka, nego to promatranje prepušta kriminalističkom pravosuđu, liječnicima, religiji, statističkim tabelama, političi i nadzorniku prosjaka.

Uzdignimo se sada iznad nivoa nacionalne ekonomije i pokušajmo iz dosadašnjeg, gotovo riječima nacionalnih ekonomista datog izvodjenja, odgovoriti na dva pitanja.

1. Kakav smisao ima u razvitku čovječanstva ta redukcija najvećeg dijela čovječanstva na apstraktni rad?

2. Kakvu pogrešku čine reformatori en detail koji ili povisuju nadnicu i na taj način žele poboljšati položaj radničke klase ili smatraju da je jednakost nadnice (kao Prudon) cilj socijalne revolucije?

Rad se javlja u nacionalnoj ekonomiji samo u obliku djelatnosti za zaradu.